

वृथाश्राद्धादिनिमित्तं विना संस्कारं भाविष्यं योयजेतां व्यर्थं वैष्णवांसिमासिरातं समाः मांसाभिचनस्वादेतद्वयमेतत्समं स्मृतमिति स्थितेः ॥ २८ ॥ तीर्थे सत्काराणामज्ञानादप्रतिपादनमपि न दूषकं ॥ २९ ॥ अपचारिण्याः व्यभिचारिण्याः निष्कृतिः धिक्करणं दासीवर्गं अनाच्छादनमात्रेण दूरस्थापनं तया सह मित्रभोजनादिवर्जनं चेत्पर्यः ॥ ३० ॥ सोमस्य तत्त्वं अनेन तन्मादेवामनुप्यान्कामैरभिवर्धेतीति लोके द्वयोपकारणकोयं सोम इति ॥ ३१ ॥ ३२ ॥ इति शांतिप० रा० नै० भारत० चतुस्त्रिंशत्तमोऽध्यायः ॥ ३३ ॥ ॥ ३४ ॥ साधारणा निप्रायश्चित्ता नितावदाहं तपसेति तपसा कच्छं चांद्रायणादिना कर्मणायज्ञादिना प्रदानेन गवादीनां पुनर्निशोधयति ॥ १ ॥ स्वकर्मकृद्वासादिरहितः ॥ २ ॥ कर्मब्रह्महत्यां ॥ ३ ॥ लक्ष्य इति कामकारविषये विदुषां प्रायश्चित्तोपदेष्टृणां आत्मनो वा इच्छया वैदुष्ये सति अकामतत्त्वाहं त्रिरित्यादि

वृथापशुसमालंभनैव कुर्यान्न कारयेत् ॥ अनुग्रहः पशूनां हि संस्कारो विधिमोदितः ॥ २८ ॥ अनर्हं ब्राह्मणे दत्तमज्ञानात्तन्न दूषकं ॥ सत्काराणां तयातीर्थे नित्यं वा प्रतिपादनं ॥ २९ ॥ स्त्रियास्तथापचारिण्या निष्कृतिः स्यादददूषिका ॥ अपिसापूयते तेन ननु भर्ता प्रदुष्यति ॥ ३० ॥ तत्त्वं ज्ञात्वा तु सोमस्य विक्रयः स्याददोषवान् ॥ असमर्थस्य भृत्यस्य विसर्गः स्याददोषवान् ॥ वनदाहो गवामर्थे क्रियमाणो न दूषकः ॥ ३१ ॥ उक्तान्येतानि कर्मणि यानि कुर्वन्न दूष्यति ॥ प्रायश्चित्तानि वक्ष्यामि विसरेणैव भारत ॥ ३२ ॥ इति श्रीमहाभारतेशांतिपर्वणि राजधर्मानुशासनपर्वणि प्रायश्चित्तीयचतुस्त्रिंशत्तमोऽध्यायः ॥ ३४ ॥ ॥ ३५ ॥ व्यास उवाच तपसा कर्मणा चैव प्रदानेन च भारत ॥ पुनाति पापं पुरुषः पुनश्चैन्न प्रवर्तते ॥ १ ॥ एककालं तु भुंजीत च रन्मैक्ष्यं स्वकर्म कृत् ॥ कपालपाणिः खट्वां गीब्रह्मचारी स दोषितः ॥ २ ॥ अनसूयुरधः शायी कर्मलोके प्रकाशयन् ॥ पूर्णैर्द्वादशभिर्वर्षैर्ब्रह्महाविप्रमुच्यते ॥ ३ ॥ लक्ष्यः शस्त्रभृतां वा स्याद्विदुषामिच्छयात्मनः ॥ प्रास्येदात्मानमग्नौ वासमिद्धे त्रिरवाकुशिराः ॥ ४ ॥ जपन्वान्यतमं वेदं योजनानां शतं व्रजेत् ॥ सर्वस्ववावेदविदे ब्राह्मणायोपपादयेत् ॥ ५ ॥ धर्मवाजीवनायालंगं वा सपरिच्छदं ॥ मुच्यते ब्रह्महत्याया गोप्तागो ब्राह्मणस्य च ॥ ६ ॥ षड्विर्वर्षैः कच्छुभोजी ब्रह्महापूयते नरः ॥ मासे मासे समशंसु त्रिभिर्वर्षैः प्रमुच्यते ॥ ७ ॥ संवत्सरेण मासाशीपूयते नात्र संशयः ॥ तथैवोपवसन्न राजन् स्वल्पेनापि प्रपूयते ॥ ८ ॥

ना ॥ ४ ॥ अवाकुशिराः षंके चिद्वेदं जपन् योजनानां शतं त्रिव्रजेत् शतत्रययोजनं पदचारेण तीर्थयात्रायां वेदं जपन् मुच्यते इत्यर्थः ॥ ५ ॥ ६ ॥ कच्छुभोजी कच्छरीत्यासातयेन भुंजानः व्यहं प्रातश्चयहं सायं व्यहं मया दयाचितं व्यहं परं च नाश्रीयादिति विधिना एकैकः कच्छोर्द्वादशदिनात्मको ज्ञेयः मासे मासे इति तस्यैवातिदेशः सप्ताहं प्रातः सप्ताहं सायं सप्ताहं मया चितं सप्ताहं मनशानं विषमेषु मासेषु सप्ताहं कर्मण समेषु मासेषु प्रकारं एवं वर्षत्रयमिति द्वितीयः ॥ ७ ॥ मासाशीति मासं सायं मासं प्रातर्मासं मया चितं मासमुपवास इति क्रमेण वर्षं वानयेत् मासादधिकेन स्वल्पेनापि कालेन उपवसन्न जलमात्रेण वर्तयन् मुच्यते ॥ ८ ॥